UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

26 päivänä marraskuuta 2013 *

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Muovisten teollisuussäkkien markkinat — Emoyhtiön joutuminen vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon tytäryhtiö on syyllistynyt — Oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa — Tehokkaan oikeussuojan periaate

Asiassa C-40/12 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 27.1.2012,

Gascogne Sack Deutschland GmbH, aiemmin Sachsa Verpackung GmbH, kotipaikka Wieda (Saksa), edustajinaan avocat F. Puel ja avocat L. François-Martin,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre ja N. von Lingen, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen ja M. Safjan sekä tuomarit J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, D. Šváby ja M. Berger (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.2.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.5.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

1 Gascogne Sack Deutschland GmbH, aiemmin Sachsa Verpackung GmbH (jäljempänä kummassakin tapauksessa valittaja), vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-79/06, Sachsa Verpackung vastaan komissio, 16.11.2011 antaman tuomion (jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sen kanteen [EY 81] artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/F/38.354 – Teollisuussäkit) 30.11.2005 tehdyn komission päätöksen K(2005) 4634 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) osittaiseksi kumoamiseksi ja muuttamiseksi taikka toissijaisesti sille kyseisellä päätöksellä määrätyn sakon määrän alentamiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 [EY 81] ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1), jolla korvattiin 6.2.1962 annettu neuvoston asetus N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204), 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa, joilla korvattiin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta, säädetään seuraavaa:

”2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat [EY 81] artiklan tai [EY 82] artiklan määräyksiä – –

– –

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

– –

3. Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto.”

3 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT 65 artiklan 5 kohdan] mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä vuoden 1998 suuntaviivat), joita sovellettiin riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana, 1 kohdassa todettiin, että ”[sakon] perusmäärä määritetään rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella. Ne ovat ainoat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa vahvistetut perusteet”.

4 Mainittujen suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisessä alakohdassa todetaan rikkomisen vakavuudesta, että vakavuutta koskevan perusteen arvioinnissa on otettava huomioon rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja laajuus asian kannalta merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla.

5 Vuoden 1998 suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan toisen alakohdan mukaan rikkomiset voidaan jakaa kolmeen luokkaan eli vakavaa vähäisempiin, vakaviin ja erittäin vakaviin rikkomisiin. Jälkimmäisiä ovat muun muassa hintakartellien ja markkinoiden jakamisen kaltaiset horisontaaliset rajoitukset.

Asian tausta ja riidanalainen päätös

6 Valittaja on Saksan oikeuden nojalla perustettu yhtiö. Gascogne Deutschland GmbH, joka on Ranskan oikeuden nojalla perustetun Groupe Gascogne SA -nimisen yhtiön (jäljempänä Groupe Gascogne) kokonaan omistama tytäryhtiö, hankki vuonna 1994 valittajan osakkeista 90 prosenttia. Groupe Gascogne hankki loput 10 prosenttia valittajan osakkeista suoraan. Vuonna 2008 valittaja muutti nimensä, ja siitä tuli Gascogne Sack Deutschland GmbH.

7 British Polythene Industries plc ilmoitti vuonna 2001 komissiolle teollisuussäkkien alalla olevasta yhteistoimintajärjestelystä.

8 Komissio teki vuoden 2002 kesäkuussa tarkastuksia, ja valittaja ilmoitti sille vuoden 2002 heinäkuussa haluavansa tehdä yhteistyötä. Komissio aloitti 29.4.2004 hallinnollisen menettelyn ja laati väitetiedoksiannon useiden yhtiöiden osalta, joihin muun muassa valittaja kuului.

9 Komissio teki 30.11.2005 riidanalaisen päätöksen, jonka 1 artiklan 1 kohdan k alakohdan mukaan valittaja ja Groupe Gascogne ovat rikkoneet EY 81 artiklaa osallistuessaan – valittaja 9.2.1988–26.6.2002 ja Groupe Gascogne 1.1.1994–26.6.2002 – sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen muovisten teollisuussäkkien alalla Belgiassa, Saksassa, Espanjassa, Ranskassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa vahvistamalla hintoja, sopimalla yhteisistä hintalaskelmien malleista, jakamalla markkinaosuuksia ja myyntikiintiöitä sekä asiakkaita, sopimuksia ja tilauksia, esittämällä yhteensovitettuja tarjouksia eräissä tarjouskilpailuissa ja vaihtamalla yksilöllisiä tietoja.

10 Tämän vuoksi komissio määräsi valittajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan i alakohdassa 13,20 miljoonan euron suuruisen sakon ja täsmensi, että kyseisestä summasta Groupe Gascognen katsottiin olevan velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti 9,90 miljoonaa euroa.

Valituksenalainen tuomio

11 Valittaja nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 23.2.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä. Se vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan kyseisen päätöksen sitä koskevilta osin tai toissijaisesti alentamaan sille määrätyn sakon määrää.

12 Kanteensa tueksi valittaja vetosi kahdeksaan kanneperusteeseen. Kolmella ensimmäisellä ensisijaisesti esitetyllä kanneperusteella pyrittiin riidanalaisen päätöksen kumoamiseen, ja ne koskivat ensinnäkin ilmeistä arviointivirhettä siltä osin kuin on kyse siitä, missä määrin valittaja on osallistunut yhteistoimintajärjestelyyn, toiseksi riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin on kyse valittajan osallistumisesta alaryhmään ”Saksa” ja kolmanneksi yhtäältä EY 81 artiklan rikkomista siltä osin kuin komissio oli virheellisesti katsonut valittajan emoyhtiön eli Groupe Gascognen olevan vastuussa valittajan menettelytavoista ja toisaalta asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista.

13 Viidellä muulla toissijaisesti esitetyllä kanneperusteella pyrittiin sakon määrän alentamiseen. Neljäs kanneperuste koski rikkomisen vakavuuden osalta tehtyä arviointivirhettä; viides kanneperuste rikkomisen keston osalta tehtyä arviointivirhettä; kuudes, vieläkin toissijaisemmin esitetty kanneperuste arviointivirhettä siltä osin kuin lieventäviä seikkoja ei ollut otettu huomioon; seitsemäs kanneperuste valittajan hallinnollisessa menettelyssä tekemän yhteistyön osalta tehtyä arviointivirhettä ja kahdeksas, kaikkein toissijaisimmin esitetty kanneperuste suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

14 Valittaja vaati 20.10.2010 päivätyllä kirjeellä kirjallisen käsittelyn uudestaan aloittamista oikeudenkäynnin aikana esiin tulleen uuden oikeudellisen seikan eli Lissabonin sopimuksen ja erityisesti SEU 6 artiklan, jolla Euroopan unionin perusoikeuskirja (jäljempänä perusoikeuskirja) asetetaan primäärioikeuden tasolle, voimaantulon vuoksi.

15 Valittaja vetosi 2.2.2011 pidetyssä istunnossa kanteessa esittämiensä perusteiden lisäksi perusoikeuskirjan 48 artiklassa ja Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä ihmisoikeussopimus) 6 artiklassa vahvistetun syyttömyysolettaman loukkaamiseen. Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 92 ja 93 kohdassa tältä osin seuraavaa:

”92 – – [valittajan] väitteet, joiden mukaan perusoikeuskirjan 48 artiklassa taatun syyttömyysolettaman periaatetta on loukattu, merkitsevät lisäystä kannekirjelmässä mainittujen perusteiden yhteydessä esitettyihin väitteisiin nähden, eivätkä ne ole riittävän läheisessä yhteydessä alun perin esitettyihin väitteisiin siten, että niiden voitaisiin katsoa seuraavan oikeudenkäyntimenettelyssä käydyn näkemystenvaihdon tavanomaisesta kehityksestä. Kyseisiä väitteitä on siis pidettävä uusina väitteinä.

93 Näin ollen on selvitettävä, oliko Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja etenkin sen 6 artiklan, jossa perusoikeuskirjalle annetaan sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksille, voimaantulo 1.12.2009 sellainen uusi seikka, joka oikeuttaa esittämään uusia väitteitä. Tässä yhteydessä on huomattava, että riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana syyttömyysolettaman periaate kuului unionin oikeusjärjestykseen ja se oli taattu kyseisessä oikeusjärjestyksessä unionin oikeuden yleisenä periaatteena kilpailusääntöjen rikkomista koskevissa menettelyissä – –”

16 Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että valittaja ei voinut vedota unionin oikeusjärjestykseen Lissabonin sopimuksen voimaantulolla tehtyihin muutoksiin väittääkseen suullisessa käsittelyssä, että syyttömyysolettaman periaatetta oli loukattu.

17 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteessa esitetyt kolme kumoamisperustetta perusteettomina. Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa koski EY 81 artiklan rikkomista siltä osin kuin komissio oli virheellisesti katsonut valittajan emoyhtiön eli Groupe Gascognen olevan vastuussa valittajan menettelytavoista, ja erityisesti tältä osin unionin yleinen tuomioistuin palautti aluksi valituksenalaisen tuomion 87 kohdassa mieliin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, josta ilmenee, että kun emoyhtiö omistaa kokonaan kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen tytäryhtiönsä, on olemassa kumottavissa oleva olettama, jonka mukaan mainittu emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen mainitun tuomion 88 kohdassa olevan selvää, että ”Groupe Gascogne omistaa kokonaan [valittajan], joten komissio saattoi olettaa, että emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä”. Unionin yleinen tuomioistuin totesi vielä komission myöskin täsmentäneen, että ”Groupe Gascogne sai kuukausittain tietoja [valittajalta], että [valittaja] oli toiminnallisesti liitetty konsernin ’Taipuisat pakkaukset’ -toimialaan ja että ryhmän johtajat ovat mukana ’Beiratissa’, joka on [valittajan] valvonta- ja johtoelin”. Esitettyään saman tuomion 89 kohdassa valittajan argumentit näiden seikkojen kumoamiseksi unionin yleinen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 90 kohdassa, että ”on kuitenkin todettava, ettei näillä seikoilla voida kumota olettamaa siitä, että Groupe Gascogne käytti ratkaisevaa määräysvaltaa [valittajaan]”.

18 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 108 ja 109 kohdassa siitä kolmannen valitusperusteen toisesta osasta, joka koski asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista siltä osin kuin komissio ei ollut ottanut huomioon ylärajaa, joka on 10 prosenttia asianomaisen yrityksen liikevaihdosta, laskiessaan siitä kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon oli syyllistytty 9.2.1988–31.12.1993, määrättävän sakon osaa, seuraavaa:

”108 – – jos erotetaan toisistaan ensimmäinen ajanjakso, jonka osalta tytäryhtiön katsotaan olevan yksin vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja toinen ajanjakso, jonka osalta emoyhtiön katsotaan olevan yhteisvastuussa tytäryhtiönsä kanssa rikkomisesta, asetuksen
N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa ei edellytetä komission tarkastavan, jääkö se osa sakosta, jota emoyhtiö ei ole velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti, pelkästään tytäryhtiön liikevaihdon perusteella lasketun kymmenen prosentin ylärajan alapuolelle. Kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla ylärajalla pyritään yksinomaan estämään sellaisen sakon määrääminen, joka on kohtuuton, kun otetaan huomioon taloudellisen yksikön kokonaiskoko päätöksen tekoajankohtana, joten pelkästään kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuussa olevan yhtiön liikevaihdolla, sellaisena kuin se on silloin, kun kyseiseen rikkomiseen syyllistytään tai kun sakko määrätään, on tältä osin vain rajallista merkitystä.

109 Sillä, että komissio on soveltanut kyseistä säännöstä eri tavalla aikaisemmassa päätöskäytännössään, joka on osoittautunut kulloinkin kyseessä olleen yhtiön kannalta edulliseksi, ei ole vaikutusta tähän seikkaan. Kuten komissio huomauttaa, tässä yhteydessä on riittävää korostaa, ettei sen aikaisempi päätöskäytäntö sido sitä, koska kyseistä päätöskäytäntöä ei missään tapauksessa voida pitää oikeudellisena kehyksenä sakkojen suuruuden laskemiselle – –”

19 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi myös viisi muuta kanneperustetta, joihin oli vedottu toissijaisesti ja joilla pyrittiin sakon määrän alentamiseen. Neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa koski sitä, että komissio oli ottanut sakon laskemiseksi huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen markkinoihin, vaikkei se ollutkaan mitattavissa, ja erityisesti tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 117 kohdassa, että ”kuten [vuoden 1998] suuntaviivoista ilmenee, rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin otetaan huomioon rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi ainoastaan, jos se on mitattavissa”. Mainitun tuomion 118 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tällä perusteella valittajan väitteen, jonka mukaan sen olisi alennettava komission määräämän sakon määrää, jos rikkomisen vaikutus markkinoihin ei ole mitattavissa. Se erotti tässä yhteydessä nyt käsiteltävän asian valittajan mainitsemasta asiasta T-279/02, Degussa vastaan komissio, jossa on annettu tuomio 5.4.2006 (Kok., s. II-897). Se totesi tässä tarkoituksessa valituksenalaisen tuomion 119 kohdassa, että ”käsiteltävässä tapauksessa yhtäältä komissio ei väitä voivansa mitata rikkomisen vaikutuksen markkinoihin ja toisaalta [valittaja] ei ole esittänyt mitään väitettä eikä mitään seikkaa, jolla pyrittäisiin osoittamaan, että yhteistoimintajärjestelyllä ei todellisuudessa ollut ollut mitään vaikutusta ja että sillä ei näin ollen ollut ollut mitään vaikutusta markkinoihin”.

20 Tutkittuaan kaikki valittajan kanteensa tueksi esittämät kanneperusteet unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan.

Asianosaisten vaatimukset ja asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

21 Valittaja vaatii valituksessaan, että unionin tuomioistuin

— ensisijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion ja palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta tämä ottaisi kantaa taloudellisiin seurauksiin, joita valittajalle on aiheutunut siitä, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa

— toissijaisesti alentaa komission valittajalle määräämän sakon määrää mainittujen taloudellisten seurausten huomioon ottamiseksi

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23 Valittaja pyysi 11.9.2012 päivätyllä kirjeellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen, sellaisena kuin sitä sovellettiin kyseisenä ajankohtana, 42 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan nojautuen kirjallisen käsittelyn uudestaan aloittamista uuden seikan esiin tulemisen eli sen vuoksi, että sen taloudellinen tilanne on vakavasti alijäämäinen.

24 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24 artiklan ja työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti unionin tuomioistuin kehotti asianosaisia, Euroopan parlamenttia, Euroopan unionin neuvostoa ja jäsenvaltioita vastaamaan kysymyksiin, jotka koskivat niitä perusteita, joiden nojalla voidaan arvioida oikeudenkäynnin keston kohtuullisuutta unionin yleisessä tuomioistuimessa, ja toimenpiteitä, joilla voidaan korjata kyseisen oikeudenkäynnin kohtuuttoman keston seuraukset.

Valituksen tarkastelu

Ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

25 Valittaja väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, koska se ei vetänyt johtopäätöksiä Lissabonin sopimuksen ja erityisesti SEU 6 artiklan, jolla perusoikeuskirjalle annetaan sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksille, voimaantulosta 1.12.2009. Unionin yleinen tuomioistuin on jättänyt ottamatta huomioon sen, että kyse oli tältä osin sen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetusta uudesta seikasta ja että kyseisen tapahtuman johdosta valittaja saattoi vedota asian käsittelyn kuluessa uuteen perusteeseen, joka koski perusoikeuskirjan 48 artiklassa taattua syyttömyysolettamaa. Valittajan mukaan näet olettama, jonka mukaan on mahdollista katsoa emoyhtiön, joka omistaa kokonaan tytäryhtiön, olevan vastuussa tytäryhtiönsä kilpailua rajoittavasta toiminnasta, on perusoikeuskirjan kanssa ristiriidassa oleva syyllisyysolettama.

26 Komission mielestä valitusperuste on liian yleinen, koska siinä ei selitetä, minkä vuoksi Lissabonin sopimuksen voimaantulo merkitsee uutta oikeudellista seikkaa, ja se on siis perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

27 Alustavasti on todettava, ettei valittaja väitä valituksessaan, että se olisi kannekirjelmässään viitannut jollain tavalla perusoikeuskirjaan.

28 Siitä, olisiko Lissabonin sopimuksen voimaantuloa pitänyt pitää – kuten valittaja väittää – seikkana, joka on tullut esille käsiteltäessä asiaa unionin yleisessä tuomioistuimessa ja joka tällä perusteella olisi unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti oikeuttanut vetoamaan uusiin perusteisiin, on huomautettava unionin tuomioistuimen jo todenneen, että kyseistä voimaantuloa, joka käsittää perusoikeuskirjan sisällyttämisen unionin primäärioikeuteen, ei voida pitää unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuna uutena oikeudellisena seikkana. Unionin tuomioistuin on

tässä yhteydessä korostanut todenneensa jo ennen kyseisen sopimuksen voimaantuloa useaan otteeseen, että oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin – sellaisena kuin tästä oikeudesta määrätään muun muassa ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa – on perusoikeus, jota Euroopan unioni kunnioittaa yleisenä periaatteena EU 6 artiklan 2 kohdan nojalla (ks. mm. asia C-289/11 P, Legris Industries v. komissio, tuomio 3.5.2012, 36 kohta).

29 Tämä unionin tuomioistuimen omaksuma tulkinta työjärjestyksensä soveltamisesta pätee soveltuvin osin myös sovellettaessa unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen vastaavia määräyksiä.

30 Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeisessä oikeuskäytännössä on joka tapauksessa vahvistettu, että olettama, jonka mukaan emoyhtiö, joka omistaa kokonaan tai lähes kokonaan tytäryhtiönsä, käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseiseen tytäryhtiöön, ei ole ristiriidassa syyttömyysolettaman periaatteen kanssa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-628/10 P ja C-14/11 P, Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco v. komissio ja komissio v. Alliance One International ym., tuomio 19.7.2012, 46, 47, 108 ja 113 kohta sekä asia C-501/11 P, Schindler Holding ym. v. komissio, tuomio 18.7.2013, 108–111 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Näin ollen ensimmäinen valitusperuste, johon valittaja on vedonnut valituksensa tueksi, on hylättävä perusteettomana.

Toinen valitusperuste

32 Toinen valitusperuste jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa koskee sitä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut velvollisuuttaan perustella tuomionsa siltä osin kuin on kyse niiden väitteiden hylkäämisestä, joilla valittaja pyrki osoittamaan kaupallisen itsenäisyytensä. Toinen osa koskee unionin yleisen tuomioistuimen tekemää oikeudellista virhettä siltä osin kuin se on jättänyt määräämästä seuraamusta siitä, ettei riidanalaista päätöstä ollut perusteltu määrätyn sakon ylärajan laskemisen osalta.

Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa

– Asianosaisten lausumat

33 Valittaja huomauttaa unionin yleisen tuomioistuimen viittaavan valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa eri seikkoihin, joihin valittaja oli vedonnut osoittaakseen, että Groupe Gascogne ei käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa valittajan liiketoimintapolitiikkaan. Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin mainitun tuomion 90 kohdassa vain hylännyt nuo seikat lyhyesti käyttämällä stereotyyppistä muotoilua ”on kuitenkin todettava – –” tarkastamatta kutakin niistä erikseen ja ilmoittamatta syitä, joiden vuoksi ne eivät olleet riittävän todistusvoimaisia. Unionin yleinen tuomioistuin on näin tehdessään jättänyt noudattamatta sille vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuuluvaa perusteluvelvollisuutta.

34 Komissio toteaa puolestaan, että unionin yleisellä tuomioistuimella olevan päätöstensä perustelemista koskevan velvollisuuden ei voida tulkita merkitsevän sitä, että sen on vastattava yksityiskohtaisesti kaikkiin asianosaisen esittämiin väitteisiin erityisesti silloin, kun kyseinen väite ei ole riittävän selkeä ja täsmällinen, mistä on komission mukaan ollut kyse valittajan unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämien seikkojen osalta.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

35 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuus Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 36 artiklan ja 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla perustella tuomiot ei velvoita unionin yleistä tuomioistuinta esittämään selvitystä, jossa

seurattaisiin tyhjentävästi ja kohta kohdalta kaikkia riidan asianosaisten esittämiä päätelmiä. Perustelut voivat siis olla implisiittisiä, kunhan asianosaiset saavat niiden avulla selville syyt, joihin valituksenalainen tuomio perustuu, ja unionin tuomioistuimella on käytettävissään riittävät tiedot, jotta se kykenee harjoittamaan valvontaansa valituksen yhteydessä (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco v. komissio ja komissio v. Alliance One International ym., tuomion 64 kohta).

36 Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 78–82 kohdassa toistanut valittajan esittämät perustelut, joiden mukaan on niin, että jotta komissio voisi katsoa emoyhtiön olevan vastuussa tytäryhtiönsä menettelytavoista, sen on osoitettava, että emoyhtiö todella määrää tytäryhtiön toiminnasta markkinoilla, mitä komissio ei valittajan mukaan ollut tässä tapauksessa kuitenkaan tehnyt.

37 Unionin yleinen tuomioistuin on vastauksena kyseisiin perusteluihin palauttanut aluksi valituksenalaisen tuomion 87 kohdassa mieliin unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön, josta ilmenee, että kun emoyhtiö omistaa kokonaan kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen tytäryhtiönsä, on olemassa kumottavissa oleva olettama siitä, että kyseinen emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan.

38 Unionin yleinen tuomioistuin on tämän jälkeen todennut, että valittaja on Groupe Gascognen kokonaan omistama tytäryhtiö, mikä riitti perustelemaan edellä mainitun olettaman soveltamisen. Se on esittänyt myös eräitä lisäseikkoja, joihin komissio oli vedonnut tässä yhteydessä.

39 Lueteltuaan valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa ne konkreettiset seikat, joihin valittaja oli vedonnut osoittaakseen itsenäisyytensä, unionin yleinen tuomioistuin on nimenomaisesti todennut saman tuomion 90 kohdassa, ettei niillä voitu kumota olettamaa, jonka mukaan Groupe Gascogne käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa valittajaan. Unionin yleinen tuomioistuin on tässä yhteydessä korostanut valittajan esittäneen pelkkiä väitteitä ja jättäneen toimittamatta niiden tueksi mitään näyttöä.

40 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa huomauttanut, on niin, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin ei ole nimenomaisesti viitannut valittajalle kuuluvaan velvollisuuteen kumota valituksenalaisen tuomion 87 kohdassa esitettyä olettamaa, kyseisen tuomion 88–90 kohdassa on esitetty peräkkäin selkeästi ja yksiselitteisesti sen päättelyn vaiheet, jota unionin yleinen tuomioistuin on noudattanut valittajan esittämien seikkojen hylkäämiseksi.

41 Tämän johdosta unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 87–90 kohdassa esittämät perustelut ovat riittävät, jotta valittaja saa selville syyt, joihin kyseinen tuomio perustuu, ja unionin tuomioistuimella on käytettävissään riittävät tiedot voidakseen harjoittaa valvontaansa valituksen yhteydessä.

42 Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä perusteettomana.

Toisen valitusperusteen toinen osa

– Asianosaisten lausumat

43 Valittaja huomauttaa riitauttaneensa unionin yleisessä tuomioistuimessa 3,3 miljoonan euron suuruisen summan, joka sen on maksettava yksin sakkona ja joka vastaa 9.2.1988 ja 31.12.1993 välistä ajanjaksoa, jolloin se ei ollut Groupe Gascognen omistuksessa, ja väittää, että kyseinen määrä ylittää sen asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetyn 10 prosentin ylärajan, joka lasketaan asianomaisen yrityksen edellisen tilikauden aikana kertyneestä liikevaihdosta. Valittaja nojautui tässä yhteydessä [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-2/37.857 – Orgaaniset peroksidit) 10.12.2003 tehtyyn komission päätökseen K(2003) 4570 lopullinen, jonka

tiivistelmä on julkaistu 30.4.2005 ilmestyneessä Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL L 110, s. 44; jäljempänä orgaanisista peroksideista tehty päätös) ja josta ilmenee valittajan mukaan, että kun komissio erottaa toisistaan ajanjakson, jonka osalta yhtiö on yksin vastuussa menettelytavoistaan, ja ajanjakson, jonka osalta myös emoyhtiö, joka on hankkinut siinä määräysvallan, on vastuussa tytäryhtiönsä menettelytavoista, edellisen tilikauden aikana kertyneen liikevaihdon 10 prosentin ylärajaa on arvioitava erikseen kummankin yhtiön osalta.

44 Valittaja väittää valituksessaan, että kun unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa vain todennut, ettei komissiota sido sen aikaisempi päätöskäytäntö, kyseinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen. Unionin yleisen tuomioistuimen olisi näet pitänyt määrätä komissiolle seuraamus siitä, että se on muuttanut käytäntöään perustelematta tällaista lähestymistavan muuttamista yksityiskohtaisesti ja yksiselitteisesti. Valittaja nojautuu tältä osin asiassa C-521/09 P, Elf Aquitaine vastaan komissio, 29.9.2011 annettuun tuomioon (Kok., s. I-8947, 167 kohta).

45 Komission mukaan pelkästään se, että se on jossakin aikaisemmassa päätöksessä saattanut noudattaa toista lähestymistapaa, ei voi merkitä ”tavanomaisen käytännön omaksumista”. Tilanteella, josta nyt käsiteltävässä oikeusriidassa on kyse, ei ole mitään tekemistä sen tilanteen kanssa, joka oli sen valittajan mainitseman tuomion taustalla, jossa unionin tuomioistuin nojautui poikkeuksellisiin olosuhteisiin (ks. em. asia Elf Aquitaine v. komissio, tuomion 165 ja 167 kohta).

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

46 Alustavasti on huomautettava, että SEUT 296 artiklan toisessa kohdassa määrätty perusteluvelvollisuus on olennainen muotomääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska viimeksi mainittu koskee riidanalaisen toimen aineellista lainmukaisuutta (ks. mm. em. asia Elf Aquitaine v. komissio, tuomion 146 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Nyt käsiteltävässä tapauksessa valittaja kiistää unionin yleisessä tuomioistuimessa sen menetelmän perusteltavuuden, jota komissio on käyttänyt riidanalaisessa päätöksessä laskeakseen sen sakon suuruuden, jonka maksamisesta valittaja on yksin vastuussa. Se on perustelujensa tueksi vedonnut orgaanisista peroksideista tehtyyn päätökseen kyseenalaistamatta riidanalaisen päätöksen perustelujen riittävyyttä tältä osin.

48 Unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 107 ja 108 kohdassa tutkinut komission käyttämän menetelmän perusteltavuutta asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan kannalta ja hylännyt valittajan perustelut aineellisilta osin.

49 Unionin yleinen tuomioistuin on vain täydentävästi todennut valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa, että sillä, että komissio on soveltanut mainittua 23 artiklan 2 kohtaa eri tavalla aikaisemmassa päätöskäytännössään, joka on osoittautunut kulloinkin kyseessä olleen yhtiön kannalta edulliseksi, ei ollut vaikutusta kyseisestä säännöksestä sen mukaan omaksuttavaan tulkintaan.

50 Toisen valitusperusteen toisessa osassa ei arvostella millään tavalla unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 107 ja 108 kohdassa tekemää oikeudellista arviointia, vaan se koskee oikeudellista virhettä, jonka unionin yleisen tuomioistuimen väitetään tehneen mainitun tuomion 109 kohdassa sen vuoksi, ettei se ole määrännyt seuraamusta siitä, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat puutteelliset siltä osin kuin kyseinen päätös poikkeaa orgaanisista peroksideista tehdystä päätöksestä.

51 Mainitussa osassa esitetään siten uusi väite, jolla kiistetään riidanalaisen päätöksen perustelujen riittävyys sen laskentamenetelmän osalta, jota komissio on käyttänyt määrittääkseen 10 prosentin laillisen ylärajan.

52 Tästä seuraa, että mainittu väite on jätettävä tutkimatta, koska unionin tuomioistuin on valituksen yhteydessä lähtökohtaisesti toimivaltainen arvioimaan ainoastaan sitä oikeudellista ratkaisua, joka on tehty tosiseikat tutkiville tuomioistuimille esitetyistä perusteista.

53 Valittaja ei voi myöskään väittää, kuten se on tehnyt suullisessa käsittelyssä, että toisen valitusperusteen toinen osa liittyy oikeudelliseen virheeseen, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt tulkitessaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa.

54 Valituksessa näet mainittu osa koskee nimenomaisesti ”perustelujen puuttumista”. Valittaja vetoaa lisäksi väitteissään ainoastaan valituksenalaisen tuomion 109 kohtaan, jossa vain huomautetaan, ettei komission aikaisempi päätöskäytäntö sido sitä, ja jossa ei ole tulkittu mitenkään asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa.

55 Edellä esitetyn perusteella toisen valitusperusteen toista osaa ei voida hyväksyä. Kyseinen valitusperuste on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmas valitusperuste

Asianosaisten lausumat

56 Valittaja väittää kolmannen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa, että unionin yleinen tuomioistuin on jättänyt toteamatta sen, että komissio ei valittajan mukaan ollut noudattanut velvollisuuttaan perustella riidanalainen päätös siltä osin kuin on kyse rikkomisen todellisesta vaikutuksesta markkinoihin.

57 Valittaja myöntää, että vuoden 1998 suuntaviivojen, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut, mukaan komission ei tarvitse osoittaa todellista vaikutusta markkinoihin silloin, kun rikkominen luokitellaan, kuten käsiteltävässä asiassa, hyvin vakavaksi rikkomiseksi. Se huomauttaa, että jos komissio ottaa huomioon tällaisen lisäseikan, se voi kuitenkin korottaa sakon perusmäärää.

58 Riidanalaisen päätöksen perustelut ovat valittajan mukaan tältä osin kuitenkin moniselitteiset. Kun komissio on tarkastellut yksityiskohtaisesti rikkomisen vaikutusta, vaikka sillä ei ollutkaan siihen velvollisuutta, se on herättänyt epäilyksen siitä, onko kyseinen kriteeri otettu huomioon sakon perusmäärän korottamiseksi. Sekaannusta on lisäksi pahentanut se, että komissio on katsonut yhtäältä, ettei vaikutusta markkinoihin voitu mitata, ja toisaalta, että kyseinen vaikutus voitiin välttämättä päätellä kollusiivisten sopimusten täytäntöönpanosta. Valittajaa on siis estetty valmistelemasta hyödyllisesti puolustustaan. Unionin yleinen tuomioistuin on riidanalaisen päätöksen perusteluja valvomatta esittänyt puolestaan epäjohdonmukaisia ja riittämättömiä perusteluja.

59 Valittaja moittii kolmannen valitusperusteensa toisessa osassa unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole määrännyt seuraamusta komission tekemästä oikeudellisesta virheestä siltä osin kuin komissio on päätellyt pelkästään kollusiivisten järjestelyjen täytäntöönpanon perusteella, että markkinoihin on vaikutettu todellisesti, esittämättä – kuten oikeuskäytännössä vaaditaan – konkreettisia, uskottavia ja riittäviä seikkoja.

60 Komission mielestä tämän valitusperusteen molemmat osat on jätettävä tutkimatta, koska tätä perustetta ei ole esitetty ensimmäisessä oikeusasteessa. Valittaja on unionin yleisessä tuomioistuimessa näet vain väittänyt, että koska sen osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen oli rajoitettu, myös rikkomisen vaikutus oli pienempi.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

61 Kolmannen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen arvioimiseksi on palautettava mieliin valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät perustelut kysymyksestä, joka koskee kilpailusääntöjen rikkomisen todellista vaikutusta markkinoihin.

62 Tätä kysymystä on tarkasteltu unionin yleisessä tuomioistuimessa neljännen kanneperusteen yhteydessä, johon vedottiin sakon määrän alentamiseksi ja joka koski komission tekemäksi väitettyä arviointivirhettä rikkomisen vakavuuden osalta. Kuten valituksenalaisen tuomion 113–115 kohdasta ilmenee, valittaja moitti ensinnäkin komissiota siitä, että se oli vuoden 1998 suuntaviivojen vastaisesti katsonut, ettei rikkomisen vakavuuden osoittamiseksi ollut tarpeen, että rikkomisen vaikutus voitaisiin mitata. Valittaja huomautti toiseksi komission kuitenkin yrittäneen osoittaa kartellin todelliset vaikutukset tuomalla esiin tiettyjä käytäntöjä, joiden osalta valittaja väitti, ettei se ollut niissä mukana, mikä sen mukaan olisi pitänyt ottaa huomioon arvioitaessa sen rikkomisen vakavuutta, josta sen katsottiin olevan vastuussa. Valittaja väitti kolmanneksi komission myöntäneen itse, ettei rikkomisen todellista vaikutusta ollut mahdollista mitata täsmällisesti, mikä valittajan mukaan olisi oikeuttanut alentamaan sakon määrää.

63 On siis ilmeistä, että valittajan kolmannen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa esittämät perustelut, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta, ovat uusia, koska valittaja ei ole ensimmäisessä oikeusasteessa viitannut vaikeuksiin, jotka liittyvät mainitun päätöksen ymmärtämiseen ja sen puolustautumisen esittämiseen.

64 Tämän tuomion 52 kohdassa esitetyistä syistä mainittu osa on siis jätettävä tutkimatta.

65 Kolmannen valitusperusteen toisesta osasta, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ole todennut komission tekemäksi väitettyä oikeudellista virhettä arvioitaessa sitä, onko rikkominen vaikuttanut markkinoihin, on riittävää todeta, että kun otetaan huomioon valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät perustelut, sellaisina kuin ne on palautettu mieliin tämän tuomion 62 kohdassa, myös sitä on pidettävä uutena. Tämän perusteella se on jätettävä tutkimatta samoilla perusteilla, jotka on esitetty tämän tuomion 52 kohdassa.

66 Koska kumpikaan valituksen tueksi esitetyn kolmannen valitusperusteen osista ei voi menestyä, tämä valitusperuste on hylättävä.

Neljäs valitusperuste

Asianosaisten lausumat

67 Valittaja väittää tässä valitusperusteessa, että käsiteltävässä asiassa on loukattu sille ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa taattua perusoikeutta saada asiansa ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa.

68 Valittaja huomauttaa, että oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa alkoi 23.2.2006 ja päättyi 16.11.2011. Se korostaa, että unionin yleinen tuomioistuin on kirjallisen käsittelyn päättymisen ja sen ensimmäisen tiedon välillä, jonka valittaja sai siitä, missä vaiheessa asia on, ollut pitkään toimimattomana.

69 Valittajan mukaan asian monimutkaisuus tai laajuus ja kyseessä olevien yritysten määrä tai oikeudenkäyntikielien määrä eivät voi oikeuttaa sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on ollut käsittelemättä asiaa millään tavalla mainitun ajanjakson aikana.

70 Valittaja väittää, että kun se nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteensa riidanalaisesta päätöksestä, se päätti olla suorittamatta välittömästi määrättyä sakkoa ja sen piti vastikkeena suostua maksamaan korkoa sakon määrälle sekä asettaa pankkivakuus. Oikeudenkäynnin kohtuuton kesto on kasvattanut tällaisiin toimiin liittyviä kuluja.

71 Valittaja vaatii näin ollen unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion tai toissijaisesti alentamaan sille määrätyn sakon määrää mainittujen taloudellisten seurausten huomioon ottamiseksi, kun pidetään mielessä se taloudellinen rasite, joka valittajalle on aiheutunut sen vuoksi, että sen oikeutta siihen, että tuomio annetaan kohtuullisessa ajassa, on loukattu.

72 Komissio väittää aluksi, ettei kyseistä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi, koska sitä ei ole esitetty unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä suullisessa käsittelyssä.

73 Komissio toteaa asiakysymyksestä, että jos oikeudenkäynti sellaisesta päätöksestä, jolla yritykselle määrätään sakkoa kilpailusääntöjen rikkomisesta, kestää kohtuuttoman kauan, asianmukaisena korjaamiskeinona olisi pidettävä vahingonkorvauskannetta eikä määrätyn sakon alentamista. Komissio katsoo toissijaisesti, että jos unionin tuomioistuimen on todettava, ettei käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatetta ole noudatettu ja että tämä on korjattava alentamalla sakon määrää, kyseisen alennuksen olisi oltava symbolinen.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– Tutkittavaksi ottaminen

74 Kuten Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, unionin tuomioistuimella on valituksen yhteydessä toimivalta tutkia, onko unionin yleisessä tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirheitä, jotka ovat valittajan edun vastaisia (ks. mm. asia C-385/07 P, Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland v. komissio, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6155, 176 kohta).

75 Oikeudenkäyntivirheestä, johon nyt käsiteltävän valitusperusteen yhteydessä vedotaan, on huomautettava, että vaikka valittaja vetoaakin ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen, perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, joka vastaa mainittua ihmisoikeussopimuksen määräystä, määrätään, että ”jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa”. Kuten unionin tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, kyseinen artikla liittyy tehokasta oikeussuojaa koskevaan periaatteeseen (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 179 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

76 Tästä syystä tällaista oikeutta sovelletaan oikeudenkäynnissä, jonka kohteena on komission päätös (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 178 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

77 Vaikka valittaja keskittyy arvostelussaan ensisijaisesti unionin yleisen tuomioistuimen prosessuaalisen toimimattomuuden ajanjaksoon, joka kesti kirjallisen käsittelyn päättymisestä suullisen käsittelyn aloittamiseen, se ei ole vedonnut kyseisen oikeuden loukkaamiseen unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa.

78 Toisin kuin komissio väittää, tällainen laiminlyönti ei voi johtaa siihen, ettei neljättä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi sen vuoksi, että se on esitetty ensimmäistä kertaa valituksen yhteydessä. Vaikka näet asianosaisen on voitava vedota oikeudenkäyntivirheeseen heti, kun se katsoo, että sovellettavia sääntöjä rikotaan, sitä ei voida vaatia tekemään näin vaiheessa, jossa kyseisen rikkomisen täydet vaikutukset eivät vielä ole tiedossa. Siitä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole antanut

tuomiota kohtuullisessa ajassa, on erityisesti todettava, ettei valittaja, jonka mielestä tällä kohtuullisen ajan ylittämisellä unionin yleisessä tuomioistuimessa loukataan sen etuja, ole velvollinen vetoamaan välittömästi kyseiseen loukkaamiseen. Se voi tarvittaessa odottaa oikeudenkäynnin loppuun saakka saadakseen selville oikeudenkäynnin kokonaiskeston ja saadakseen siis tietoonsa kaikki seikat, joita sen loukkauksen yksilöiminen, jonka kohteeksi se katsoo joutuneensa, edellyttää.

79 Valittajan valituksensa tueksi esittämä neljäs valitusperuste voidaan näin ollen ottaa tutkittavaksi.

– Asiakysymys

80 Alustavasti on huomautettava, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan on niin, että sen perusteella, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, mikä on perusoikeuden loukkaamista merkitsevä oikeudenkäyntivirhe, kyseessä olevalla asianosaisella on oltava mahdollisuus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, joilla hänelle tarjotaan asianmukaista oikaisua (ks. asia Kudla v. Puola, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.10.2000, Recueil des arrêts et décisions 2000 XI, 156 ja 157 kohta).

81 Jos valittaja vaatii valituksenalaisen tuomion kumoamista ja toissijaisesti sille määrätyn sakon määrän alentamista, on huomautettava oikeuskäytännössä jo katsotun, että silloin, kun ei ole olemassa viitteitä siitä, että oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa on vaikuttanut asian ratkaisun sisältöön, se, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, ei voi johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen (ks. vastaavasti em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 190 ja 196 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

82 Tämä oikeuskäytäntö perustuu muun muassa siihen näkökohtaan, että jos mikään ei viittaa siihen, että sillä, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, on ollut vaikutusta asian ratkaisun sisältöön, valituksenalaisen tuomion kumoamisella ei korjata sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut tehokkaan oikeussuojan periaatetta (em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 193 kohta).

83 Käsiteltävässä asiassa valittaja ei ole esittänyt unionin tuomioistuimelle mitään seikkaa, jonka perustella voitaisiin katsoa, että sillä, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, on voinut olla vaikutusta unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisun sisältöön.

84 Kun lisäksi otetaan huomioon tarve varmistaa unionin oikeuden kilpailusääntöjen noudattaminen, unionin tuomioistuin ei voi pelkästään sillä perusteella, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, antaa valittajalle mahdollisuutta kyseenalaistaa sakon perusteltavuus tai suuruus, kun valittajan kaikki valitusperusteet, jotka koskevat unionin yleisen tuomioistuimen esittämiä toteamuksia kyseisen sakon suuruudesta ja siitä toiminnasta, josta sakko on määrätty seuraamukseksi, on hylätty (ks. vastaavasti em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 194 kohta).

85 Tästä seuraa, että toisin kuin valittaja vaatii, neljäs valitusperuste ei voi sellaisenaan johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen.

86 Siltä osin kuin valittaja vaatii sille määrätyn sakon määrän alentamista niiden taloudellisten seurausten huomioon ottamiseksi, jotka sille ovat aiheutuneet oikeudenkäynnin kohtuuttomasta kestosta unionin yleisessä tuomioistuimessa, on huomautettava, että oikeuskäytännössä on aluksi samankaltaista tilannetta käsiteltäessä hyväksytty tällainen vaatimus prosessiekonomisista syistä ja tämän oikeudenkäyntivirheen korjaamiseksi välittömästi ja tehokkaasti ja alennettu siis sakon määrää (asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok., s. I-8417, 48 kohta).

87 Myöhemmin oikeuskäytännössä on sellaisen asian yhteydessä, joka koski komission päätöstä, jolla todetaan määräävän markkina-aseman väärinkäyttö mutta jolla ei määrätä sakkoa, katsottu, että se, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, voi johtaa vahingonkorvausvaatimukseen (ks. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 195 kohta).

88 Nyt käsiteltävä asia koskee tosin edellä mainitussa asiassa Baustahlgewebe vastaan komissio kyseessä ollutta tilannetta vastaavaa tilannetta. Unionille SEUT 268 artiklan ja SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla esitetty vahingonkorvausvaatimus on kuitenkin – koska se voi kattaa kaikki tilanteet, joissa oikeudenkäynti on kestänyt kohtuuttoman kauan – tehokas ja yleisesti sovellettava korjauskeino tällaiseen loukkaukseen vetoamiseksi ja seuraamuksen määräämiseksi siitä.

89 Unionin tuomioistuimen on siis päätettävä, että siitä, että unionin tuomioistuimet loukkaavat perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan mukaista velvollisuuttaan ratkaista niiden käsiteltäväksi saatetut asiat kohtuullisessa ajassa, on määrättävä seuraamus unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettavan vahingonkorvauskanteen yhteydessä, koska tällainen kanne merkitsee tehokasta korjauskeinoa.

90 Tästä seuraa, että vaatimusta, jolla pyritään saamaan korvausta siitä aiheutuneesta vahingosta, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, ei voida saattaa suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, vaan se on esitettävä itse unionin yleisessä tuomioistuimessa.

91 Niistä perusteista, joiden nojalla arvioidaan, onko unionin yleinen tuomioistuin noudattanut käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatetta, on huomautettava, että tuomion antamiseen kuluneen ajan kohtuullisuutta on arvioitava kuhunkin asiaan liittyvien olosuhteiden, kuten asian monimutkaisuuden ja sen, miten asianosaiset ovat menetelleet, perusteella (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

92 Oikeuskäytännössä on tältä osin tarkennettu, että merkityksellisten arviointiperusteiden luettelo ei ole tyhjentävä ja että mainitun ajan kohtuullisuuden arviointi ei edellytä asian olosuhteiden järjestelmällistä tarkastelua kunkin arviointiperusteen valossa, kun oikeudenkäynnin kesto vaikuttaa perustellulta niistä yhden ainoan nojalla. Niinpä asian monimutkaisuudella tai kantajan viivästystä aiheuttavalla menettelyllä voidaan perustella oikeudenkäynnin ensi näkemältä liian pitkää kestoa (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 182 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

93 Näitä arviointiperusteita tutkittaessa on otettava huomioon se, että kun oikeusriita koskee sitä, onko kilpailusääntöjä rikottu, oikeusvarmuuden perusvaatimus, jota on sovellettava talouden toimijoihin, ja pyrkimys varmistaa, ettei kilpailu vääristy sisämarkkinoilla, ovat huomattavan merkityksellisiä paitsi valittajalle itselleen ja sen kilpailijoille, myös kolmansille, kun otetaan huomioon niiden henkilöiden suuri määrä, joihin asia vaikuttaa, ja kyseessä olevat taloudelliset intressit (ks. mm. em. asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 186 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

94 Unionin yleisen tuomioistuimen on myös arvioitava sekä sen vahingon, johon on vedottu, todellisuutta että kyseisen vahingon ja riidanalaisen tuomioistuinmenettelyn kohtuuttoman keston välistä syy-yhteyttä tutkimalla tässä tarkoituksessa esitettyjä todisteita.

95 Tästä on korostettava, että silloin kun on kyse vahingonkorvauskanteesta, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on rikkonut perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa, koska se ei ole noudattanut niitä vaatimuksia, jotka liittyvät tuomion antamiseen kohtuullisessa ajassa, unionin yleisen tuomioistuimen on SEUT 340 artiklan toisen kohdan mukaan otettava huomioon jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä samankaltaisiin rikkomisiin perustuvien kanteiden käsittelemiseen sovellettavat

yleiset periaatteet. Unionin yleisen tuomioistuimen on tässä yhteydessä muun muassa selvitettävä, onko aineellisen vahingon lisäksi mahdollista yksilöidä sellainen aineeton vahinko, joka asianosaiselle on aiheutunut kohtuullisen ajan ylittämisestä ja josta olisi tarvittaessa määrättävä asianmukainen korvaus.

96 Unionin yleisen tuomioistuimen, jolla on toimivalta SEUT 256 artiklan 1 kohdan nojalla, on siis otettava kantaa tällaisiin vahingonkorvausvaatimuksiin ratkaisemalla asia sen oikeudenkäynnin, jonka kestoa on arvosteltu, taustalla olevan asian ratkaisseesta kokoonpanosta poikkeavassa kokoonpanossa ja soveltamalla tämän tuomion 91–95 kohdassa määriteltyjä arviointiperusteita.

97 Tämän jälkeen on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin kestoa, joka on lähes viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta, ei voida oikeuttaa millään nyt käsiteltävän oikeusriidan taustalla olevalle asialle ominaisella seikalla.

98 On muun muassa selvää, että sen ajankohdan, jolloin kirjallinen käsittely päättyi komission jätettyä vuoden 2007 helmikuussa vastauksensa, ja sen ajankohdan välillä, jolloin suullinen käsittely aloitettiin vuoden 2010 joulukuussa, on kulunut noin 3 vuotta ja 10 kuukautta. Tämän ajanjakson pituutta ei voida selittää asiaan liittyvillä olosuhteilla, olipa kyse oikeusriidan monimutkaisuudesta, siitä, miten asianosaiset ovat menetelleet, tai oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen ilmenemisestä.

99 Oikeusriidan monimutkaisuudesta valittajan nostaman kanteen, sellaisena kuin se on esitetty lyhyesti tämän tuomion 12 ja 13 kohdassa, tutkinnasta ilmenee, että vaikka kanteen tueksi esitettyjä kanneperusteita oli tutkittava yksityiskohtaisesti, niihin ei liittynyt kuitenkaan erityisen suuria ongelmia. On totta, että viitisentoista riidanalaisen päätöksen adressaattia on nostanut kyseisestä päätöksestä kumoamiskanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa, mutta tämä seikka ei kuitenkaan ole voinut estää unionin yleistä tuomioistuinta tekemästä yhteenvetoa asiasta ja valmistelemasta suullista käsittelyä alle 3 vuoden ja 10 kuukauden kuluessa.

100 On korostettava, että mainitun ajan kuluessa oikeudenkäyntiä ei ole keskeytetty eikä se ole viivästynyt sen vuoksi, että unionin yleinen tuomioistuin olisi määrännyt jonkinlaisista prosessinjohtotoimista.

101 Asianosaisten menettelystä ja oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen ilmenemisestä on todettava, että se, että valittaja on vuoden 2010 lokakuussa vaatinut kirjallisen käsittelyn uudestaan aloittamista, ei voi oikeuttaa sitä 3 vuoden ja 8 kuukauden pituista ajanjaksoa, joka oli jo kulunut kyseisen käsittelyn päättämisen jälkeen. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 134 kohdassa huomauttanut, se, että valittajalle on vuoden 2010 joulukuussa ilmoitettu vuoden 2011 helmikuussa järjestettävästä istunnosta, osoittaa, että kyseisellä seikalla on voinut olla vain hyvin pieni vaikutus oikeudenkäynnin kokonaiskestoon tai sillä ei ole ollut siihen ylipäätänsä mitään vaikutusta.

102 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt seikat, on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyllä oikeudenkäynnillä on rikottu perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa, koska siinä ei ole noudatettu niitä vaatimuksia, jotka liittyvät tuomion antamiseen kohtuullisessa ajassa, mikä merkitsee sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille (asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok., s. I-5291, 42 kohta).

103 Tämän tuomion 81–90 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa kuitenkin, että neljäs valitusperuste on hylättävä.

Valittajan taloudellinen tilanne

104 Valittaja on suullisessa käsittelyssä esittänyt unionin tuomioistuimelle nykyisestä taloudellisesta tilanteestaan tietoja, joista ilmenee, ettei se kykene maksamaan riidanalaisessa päätöksessä määrättyä sakkoa. Valittajan mukaan nämä selitykset on otettava tutkittavaksi, koska yhtäältä ne liittyvät

työjärjestyksen 127 artiklassa tarkoitetun uuden tosiseikan ilmenemiseen ja toisaalta ne merkitsevät käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatteen loukkaamiseen perustuvan neljännen valitusperusteen laajentamista.

105 Komission mukaan näitä väitteitä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska ne ovat uusia, eivätkä ne ole missään tapauksessa perusteltuja, sillä niitä ei ole tuettu todistein.

106 Tässä yhteydessä on huomautettava, että unionin tuomioistuimessa vireille pannut valitukset voivat koskea ainoastaan oikeuskysymyksiä. Jotta unionin tuomioistuin voisi arvioida valittajan mahdollisuuksia maksaa komission sille määräämä sakko, sen olisi kuitenkin tutkittava tosiasiakysymyksiä, jotka eivät kuulu sen toimivaltaan valituksen yhteydessä.

107 Sen jälkeen kun unionin yleinen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa perusteella unionin kilpailusääntöjen rikkomisesta yritykselle määrättävän sakon suuruuden, unionin tuomioistuimen asiana ei myöskään ole korvata kohtuullisuussyistä unionin yleisen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee valitusasiaa (ks. mm. asia C-328/05 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on lisäksi niin, että kun komissio määrittää tällaisen sakon suuruutta, se ei ole velvollinen ottamaan huomioon kyseessä olevan yrityksen taloudellista tilannetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen (ks. mm. em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

108 Valittajan esittämät väitteet taloudellisesta tilanteestaan on siis hylättävä, koska ne eivät täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ja ovat joka tapauksessa perusteettomia.

109 On kuitenkin vielä todettava, että siltä osin kuin valittaja katsoo, että sen taloudelliset vaikeudet ovat syy-yhteydessä siihen, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut tuomion antamista kohtuullisessa ajassa koskevaa periaatetta, sillä on mahdollisuus vedota tähän unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT 268 artiklan ja SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla nostetun kanteen yhteydessä (ks. tämän tuomion 94–96 kohta).

110 Kaiken edellä esitetyn perusteella yhtäkään valittajan valituksensa tueksi esittämää valitusperustetta ei voida hyväksyä, joten valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

111 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

112 Työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut valittajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska valittaja on hävinnyt asian, valittaja on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut, minkä lisäksi se on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Gascogne Sack Deutschland GmbH velvoitetaan korvaamaan tästä valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset